

Droogstand verkorten of weglaten. Hoe doe je dat?

Het verkorten of weglaten van de droogstand van melkkoeien kunnen interessante strategieën zijn. Maar hoe pas je die toe als melkveehouder? Onderzoeker Ariette van Kneegsel zet het uiteen.

HENK TEN HAVE

“H et is nogal een kunst om koeien netjes de droogstand door te krijgen”, zegt Ariette van Kneegsel, onderzoeker van het departement Dierwetenschappen van Wageningen University & Research. “Een koe mag niet aankomen, een koe mag niet afvallen, ze moet de droogstand ingaan met niet te veel melk en een goede uiergezondheid, de eventuele droogzetters moeten netjes worden toegepast, net als de teatsealers. Dus ik zeg weleens: waarom zet je koeien eigenlijk droog?”

Dat koeien moeten groeien in de droogstand is allang achterhaald, want dan heb je een groter probleem met de gezondheid van de koe na afkalven. Het doel van de droogstand van gemiddeld zes tot acht weken is het maximaliseren van de melkproductie in de volgende lactatie. Daarnaast is onze huidige droogstandslengte ook meestal afgestemd op de wachttijd van droogzetters met antibiotica. Maar droogzetters met antibiotica worden steeds minder toegepast en een hoge melkproductie aan het begin van de lactatie is een risico voor de stofwisseling en daarmee gezondheid en vruchtbaarheid van de koe. Een droogstand (van zes weken) hoeft daarom niet meer optimaal te zijn. Melkveehouders kunnen er ook voor kiezen om de droogstand te verkorten tot dertig dagen of helemaal weg te laten als dat bij hun en hun koeien past, aldus Van Kneegsel. Zij deed circa acht jaar onderzoek naar het verkorten (tot dertig dagen) en weglaten van de droogstand binnen de projecten WhyDry en Droogstand op Maat.

Wordt verkort droogzetten of weglaten van de droogstand al veel toegepast?

Van Kneegsel: “Ik denk dat dat meevalt. Maar veel boeren hebben al hun eigen specifieke droogstandsstrategie. Je ziet al wel natuurlijk dat veehouders per koe bekijken of antibiotica bij droogzetten moet worden gebruikt en daarna eventueel per koe beslissen om de droogstand te verkorten naar vijf of soms vier weken wanneer geen droogstandsantibiotica worden gebruikt. Dat is ook wat wij bedoelen met droogstand op maat, terwijl een veehouder het misschien niet zo noemt. Helemaal weglaten van de droogstand is natuurlijk een spannende strategie voor de meeste melkveehouders.”

Verkort droogzetten is niet zo'n grote stap?

“Verkort droogzetten, vijf, vier of drie weken, past bij veel meer koeien dan het

geheel weglaten van de droogstand. Of het past op een bedrijf, ligt ook aan de veehouder, de beschikbare arbeid, aard van eventuele gezondheidsproblemen en de gebruikte droogstandsstrategie: hoeveel koeien zet je nog droog met antibiotica? Je kunt ook kijken naar individuele koeien: een hoogcelgetalkoe moet misschien echt een droogstand van zes weken hebben, terwijl je een hoogproductieve koe met een goede uiergezondheid nog een paar weken blijft melken. Verkort droogzetten is zeker het proberen waard als je moeite hebt met droogzetten, een goede uiergezondheid, maar misschien problemen hebt met diergezondheid en vruchtbaarheid aan het begin van de lactatie.”

Wat zijn de voordelen van verkort droogzetten?

“Verkorten van de droogstand zorgt voor een duidelijke verbetering van de energiebalans in de volgende lactatie en de koeien zijn weer eerder cyclisch na afkalven. Op onze netwerkbedrijven was de tussenkalf-tijd ook korter bij een verkorte droogstand. De koeien zijn ook makkelijker droog te zetten. Verkort droogzetten heeft geen gevolgen voor het celgetal in de melk, de biestkwaliteit, de antistofconcentratie in het bloed van de kalveren of de groei van de kalveren. En de meeste koeien zijn persistent genoeg om een tweede lactatie opnieuw verkort drooggezet te worden.”

Wat zijn de nadelen?

“Een nadeel van verkort droogzetten is dat het je melk kost, dus geld, zeker aan het begin van de lactatie. Maar dat is wel een discussiepunt, want hoe kijk je naar de melkproductie? Hoe bereken je het: kijk je naar de 305-dagenproductie of naar de productie per dag tussenkalf-tijd of naar melk of meetmelk? En neem je het gezondheidsvoordeel van de koeien rondom afkalven en aan het begin van de lactatie ook in de economische berekening mee? Ook kan het type arbeid veranderen (meer koeien melken, maar minder zieke koeien behandelen) of de arbeid kan zelfs dalen. Houd je daar rekening mee in je berekening of niet?”

Een ander nadeel van het verkorten van de droogstand is dat je het moment verliest dat je koeien met een verhoogd celgetal kunt behandelen met een droogzetter met antibiotica, omdat de verplichte wachttijd niet meer aansluit.”

Wat zijn de voordelen van het weglaten van de droogstand?

“Het weglaten van de droogstand zorgde in ons onderzoek voor een sterk verbeterde energiebalans van de koeien, onder andere door een kleinere dip in de voeropname rondom afkalven. Daardoor waren er minder problemen rondom afkalven. Minder problemen zat hem bij ons niet in slepende melkziekte, want dat kwam niet voor in onze studie op de Dairy Campus, en ook was de mastitisincidentie gelijk voor de verschillende droogstandslengtes. Maar we zagen wel minder klauwproblemen en baarmoedergerelateerde problematiek, zoals witvuilen, aan de nageboorte blijven staan en baarmoederontsteking wanneer meer koeien in het koppel een verkorte of geen droogstand kregen.

Bij doormelken heb je ook minder groepsen rantsoenwisselingen. Koeien worden vlak voor afkalven in een afkalfstal geplaatst – koeien die worden doorgemolken kalven gemiddeld een kleine twee dagen eerder af – en ze gaan het liefst binnen een dag na afkalven weer terug in dezelfde groep. Het rantsoen blijft steeds hetzelfde. Dat levert gezondheids- én welzijnsvoordeel op. Door minder groepswisselingen en behoud van hetzelfde rantsoen is er waarschijnlijk meer rust in die koeien. Ook hebben ze mogelijk minder last van melkdruk op de uier, doordat ze minder melk geven in het begin van de lactatie.”

Lactatie op maat

Onderzoekers van Wageningen University & Research, onder wie Ariette van Kneegsel, en van Universiteit Utrecht zijn in 2017 begonnen met een onderzoek naar het duurmelken van koeien: Lactatie op Maat. De verwachting van de onderzoekers is dat door het doelbewust verlengen van de lactatie, door het uitstellen van het inseminatiemoment, de melkgift van de koe persistenter is. Doordat de koe minder afkalfmomenten heeft zal het verlengen van de lactatie naar verwachting ook een positief effect hebben op de diergezondheid. Naast diergezondheid is er binnen het onderzoek ook aandacht voor vruchtbaarheid, persistentie, levensduur, kalveren, individueel koemanagement en het economisch resultaat. Het onderzoek loopt tot juli 2021.

Gaven de koeien veel minder melk?

“Ja. Het weglaten van de droogstand resulteerde in ons onderzoek in een sterke daling van de melkproductie. Maar ook hier geldt: hoe bereken je de melkproductie en neem je de gezondheids- en arbeidsvoordelen ook mee? We hebben ook naar twee opeenvolgende lactaties gekeken. Het verlies van melk bij doormelken was in de eerste lactatie veel groter dan in de volgende lactatie. Het verlies van melk in de eerste lactatie werd dus een stukje gecompenseerd in de volgende lactatie.”

Welke andere nadelen heeft het weglaten van de droogstand?

“Het weglaten van de droogstand zorgt ook voor een verhoogd celgetal. Ook vermindert de kwaliteit van de biest door het weglaten van de droogstand; dat is bij verkorten van de droogstand niet het geval. De lagere biestkwaliteit kan gevolgen hebben voor de kalveropfok. Maar die is ook afhankelijk van het management. Want problemen met kalfjes heeft met biest te maken, maar tevens met de infectiedruk. En je kunt ervoor kiezen om biest te geven van de koeien die niet worden doorgemolken, bijvoorbeeld de vaarzen. Meer biest verstrekken kan ook een oplossing zijn; het kalf krijgt dan toch de gewenste hoeveelheid antistoffen binnen.

Ariette van Kneghsel.

FOTO: WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

Verder bestaat bij doormelken het risico dat koeien vervetten en niet persistent genoeg zijn om een tweede lactatie tot aan afkalven gemolken te worden. Die zetten zichzelf droog. In ons onderzoek gebeurde dat bij koeien die 40 tot 80 dagen voor afkalven waren. Maar de energiebalans van die koeien ging niet helemaal onderuit na afkalven, zoals je normaal zou verwachten bij vette koeien. Ze deden het nog relatief goed.”

Waar kun je nog meer tegenaan lopen bij het weglaten van de droogstand?

“De uier lijkt zich bij doormelken ongeveer een week voor afkalven op te schonen. Ik weet niet precies wat het is. Het gebeurt niet bij alle koeien en niet alle bedrijven hebben er evenveel last van. Er zitten dan eiwitklonters in de melk. Boeren kunnen daar verschrikkelijk van schrikken: ze laten melkmonsters onderzoeken. Maar meestal wordt er geen mastitisinfectie ontdekt. Het is waarschijnlijk een natuurlijke opschoon- of reset-strategie in de uier. Het gaat gepaard met een enorme daling van de melkproductie naar 1 of 2 liter. Deze melk kun je niet leveren. In ons onderzoek bleven wij de koeien wel melken, gebaseerd op advies van de veehouders in ons netwerk. Na twee tot drie dagen zijn de klonters in de melk verdwenen en starten de koeien weer op. Deze koeien geven op de dag van afkalven vaak alweer 6 tot 7 liter. Bij verkort droogzetten zie je het ontstaan van klonters niet.”

Waar begin je als veehouder als je de droogstand wilt verkorten of weglaten? Kun je het meteen bij al je melkkoeien toepassen?

“Sommige veehouders passen het gelijk toe bij hun hele veestapel, anderen proberen het voorzichtig. In beide gevallen kan het goed gaan, maar er gaat ook weleens wat mis. Zo worden vaarzen weleens doorgemolken, omdat die heel persistent zijn. Maar vaarzen zakken veel harder in productie bij het weglaten van de droogstand dan ouderekalfskoeien. Dan kan een boer

teleurgesteld zijn, omdat het hem te veel melk kost. Als je wilt doormelken, kun je daarom het best beginnen met hoogproductieve, oudere koeien met een goede uiergezondheid en niet met vaarzen. Bij voorkeur kies je voor koeien die problemen hadden bij de vorige opstart, zoals negatieve energiebalansproblemen, slepende melkziekte of pas laat weer tochtig worden. Dat zijn juist interessante koeien om door te melken.

Duidelijke verbetering van energiebalans

Een kortere tussenkaltijd kan daarbij een voordeel zijn: de kans is dan groter dat de koeien aan het einde van de lactatie nog voldoende melk geven om ze door te kunnen melken en het kan daarmee economisch ook beter uit.”

Waar moet je nog meer op letten?

“Het celgetal. De koeien met een hoog celgetal komen in aanmerking voor droogzetten met antibiotica, de koeien met een laag celgetal voor verkort of niet droogzetten. Maar wat vind je als veehouder een laag celgetal? Houd je een lage afkapwaarde aan voor gebruik van antibiotica bij droogzetten (bijvoorbeeld vaarzen > 150.000 cellen/ml; koeien > 50.000 cellen/ml), dan zijn er niet zoveel koeien die in aanmerking komen voor 0 of 30 dagen droogstand. Houd je een hogere afkapwaarde aan (bijvoorbeeld 200.000 cellen/ml voor alle dieren), dan zijn er meer koeien geschikt voor verkorten of weglaten van de droogstand.”

Is doormelken makkelijker dan een droogstand?

“Sommige boeren kiezen voor doormelken omdat ze het makkelijker vinden dan droogzetten en het hen minder arbeid kost. Maar ik vind het wel een risico als dat de insteek is. De drijfveer bij doormelken moet zijn dat het beter is voor de koeien. En je moet nog steeds kort op je koeien zitten, nadenken over bijvoorbeeld je rantsoen, biestkwaliteit en kalveren en je inseminatiestrategie – koeien zijn eerder cyclisch, ga je ze ook eerder insemineren? Doormelken is dus niet alleen makkelijker.”